

General-pukovnik
STEVAN MIRKOVIĆ

Potreban je skladniji odnos između teorije i prakse

U uvodnoj reči predsednik Saveta, general-pukovnik Georgije Jovičić, dao je svestranu, samokritički intoniranu, objektivnu analizu realizacije programske orijentacije i orijentacionog tematskog plana »Vojnog dela« za protekli dvogodišnji period. Saglasan sam s ocenom izrečenom u analizi da je učinak ove naše periodične stručno-naučne publikacije povoljan. Mislim da je u analiziranom periodu »Vojno delo« donosilo raznovrsne, aktuelne i najčešće kvalitetne priloge, u skladu s vlastitim konceptom i uređivačkom politikom. Objavljujući stručne i naučne radove, časopis je prezentirao naučnoj i široj javnosti tokove i rezultate vojne misli u nas i u svetu, i na taj način je, u osnovi, odgovorio svojoj svrsi. Kažem u osnovi s razlogom, jer kad znamo s kakvim poteškoćama se sukobljava naša periodika, ne bismo smeli biti nezadovoljni postignutim. U današnjoj diskusiji trebalo bi da se pozabavimo tim prilično brojnim poteškoćama i problemima i da ukažemo na njihova moguća rešenja, jer samo tako možemo doprineti većoj funkcionalnosti »Vojnog dela«. S tim u vezi želim da ukažem na neka, po mom mišljenju, veoma važna pitanja.

1. Časopisi oduvek imaju, na ovaj ili onaj način, raznovrsnih problema sa saradnicima. Čini mi se da je, u proteklom periodu, to bio primaran problem »Vojnog dela«, a da takav ne bi i ostao, trebalo bi da se njime pozabavimo i mi tokom današnje rasprave i no-voizabrana kolegijalna tela za vreme svog mandata.

Opadanje broja autora-saradnika i nepovoljna starosna i funkcionalna struktura onih čiji su prilozi prihvaćeni i objavljeni u proteklom dvogodišnjem periodu pojava je koja zahteva kompleksnu

analizu. Uzroci ove pojave su verovatno brojni i raznovrsni, i ovom prilikom mogu se pomenuti samo neki značajniji: nedostaci u školskom sistemu oružanih snaga; ozbiljniji poremećaji u sistemu vrednosti uopšte, a posebno u vrednovanju naučno-teorijskog rada; uslovi, navike i tradicionalni shematizam i praktikizam u radu starešina, komandi i štabova; visok stepen autocenzure potencijalnih autora, koja do te mere neke od njih sputava da im potpuno blokira i pomisao da se oglase i iznesu svoje viđenje nekog problema; neafirmisanost i nerasprostranjenost istinskog stručnog, a posebno naučnog rada, itd.

Sve te i druge uzroke moguće je analizirati i doći do odgovora na pitanje o nedovoljnoj zainteresovanosti starešina (posebno onih iz komandi i štabova) da pred sud javnosti iznesu vlastite stručno-naučne poduhvate i ostvarenja. Međutim, mi nismo u mogućnosti da to učinimo ovom prilikom. Zapravo, trebalo bi da novi savet, u skladu s inicijativom pomenutom u uvodnom referatu, redovnim putem pokrene pitanje vrednovanja teorijskog rada, njegovog pravednijeg i stimulativnijeg honorisanja, i da razmotri smisao i efikasnost relacije autor — redakcija — recenzija i druga pitanja, kako o ovom problemu ne bismo razgovarali na isti način i na sledećoj sednici Saveta i Redakcijskog odbora časopisa.

2. Povodom predloga novog orijentacionog tematskog plana »Vojnog dela« za naredni dvogodišnji period, može se reći da je u osnovi dobro zamišljen. Svako od šest tematskih celina može se ponešto zameriti, što će učesnici u diskusiji verovatno i učiniti. Ja ću izneti svoje mišljenje o prvoj tematskoj celini, s naslovom »Teorija o ratu i ratna veština«.

Trebalo bi, naime, razmotriti teorijsku i naučnu opravdanost i potrebu odvajanja teorije o ratu, koja se na Zapadu poodavno označava terminom »polemologija«, od ratne veštine. Mislim da za to postoji valjan razlog, jer smo mi u dosad obavljenim istraživanjima uspeli da identifikujemo oružanu borbu kao osnovni objekt stvarnosti kojim se bavi ratna veština. Taj deo tematskog plana mogao bi se iskazati nešto uopštenije, s manje detalja ali logički preciznije. Naime, celokupna tematika ratne veštine može se dati u šest segmenata. Prvi segment bi činila tzv. opšta teorija ratne veštine, zatim posebne teorije: strategija, operatika i taktika. Teorija vojne organizacije, u koju je uključeno rukovođenje (i komandovanje), bila bi peti, a istorija ratne veštine (ne vojna istorija) šesti segment ovog dela tematskog plana. Ako se dokaže opravdanost ovakve podele,

onda bi trebalo da ona ubuduće bude trajna struktura tog dela orijentacionog tematskog plana.

3. Iako u uvodnom izlaganju nije istican problem recenzije, smatram da i njemu treba pokloniti odgovarajuću pažnju.

Poznato je da je (po definiciji) recenzija kritička pismena ocena vrednosti stručnog ili naučnog rada namenjenog publikovanju. Ona, pored ostalog, treba da ima instruktivni karakter i da predstavlja pomoć autoru da konačno uobliči tekst svog rada. Taj smisao ima i funkcija recenzije u »Vojnom delu«. Nije poznato koliko »Vojno delo« ima stalnih a koliko povremenih recenzenata, niti kakva je njihova stvarna uloga u uređivanju časopisa. Oni treba da savetuju i preporučuju, a da urednici i Redakcijski odbor odlučuju o objavljivanju i kategorizaciji članka. Recenzenti ne mogu umanjivati, pogotovu ne mogu degradirati ulogu urednika časopisa. Oni treba da se javljaju kao profesionalna ispomoć u slučajevima kad urednici nisu dovoljno stručni da daju pravi sud o nekom radu. Urednici ne bi smeli da se zaklanjaju iza autoriteta recenzenta, već u radu i odlučivanju treba da imaju više samostalnosti i vlastite odgovornosti.

Drugi, ne manje značajan problem recenzenata, sličan je ranije pomenutom problemu autora. Recenzentski posao je veoma težak, jer iziskuje mnogo vremena, visoku stručnost i veliku strpljivost. Za sve to recenzent dobija simboličnu naknadu. Ta činjenica i te kako može uticati na snižavanje osećaja odgovornosti i voditi ka improvizovanim, nesolidnim recenzijama.

4. I u analizama rada »Vojnog dela« u protekloj deceniji isticano je da u časopisu ima veoma malo polemike, odnosno članaka u kojima se sučeljavaju različita mišljenja o bitnim teorijskim ili praktičnim pitanjima ratne veštine.

Polemika je jedan od značajnih činilaca uspešnog razvoja vojne misli, jer se sučeljavanjem mišljenja dokazuje opravdanost vlastitih i neopravdanost, netačnost, neprincipijelnost stavova oponenta.

Zašto nema više polemike i zašto je nije bilo u željenom obimu u protekle dve godine. Na postavljeno pitanje se ovom prilikom može dati samo načelan odgovor. Konkretnijim odgovorom trebalo bi da se pozabave kolegijalna tela »Vojnog dela« koja će danas biti izabrana. Polemike nema jer je teško prihvatamo. Kritika se doživljava kao napad na ličnost, a reakcije na pokušaj polemike često su veoma burne. Kad dođe do polemike, tada se dešava da ona bude provocirana ne neslaganjem u mišljenju, već dubljim nerazumeva-

njem oponenata, stručnih ili naučnih poruka autora. A takva polemika, po pravilu, ne doprinosi daljem razvoju vojne misli.

Moramo se truditi da negujemo kulturu dijaloga, odnosno mirnu, staloženu raspravu u kojoj, uslovno rečeno, pobeđuje onaj ko je imao istinu. »Pobeđeni« se priključuje »pobedniku« kao njegov saborac u traganju za novim istinama o problemima oružane borbe i rata uopšte.

5. Celishodno je i društveno opravdano opredeljenje »Vojnog dela« da se ubuduće upušta u otvoreniji, neposredniji dijalog s autorima onih tekstova u kojima se, u raznim periodičnim izdanjima, sve ofanzivnije nasrće na koncept i sistem naše odbrane bilo »s levih« ili »desnih« pozicija antisocijalističkih i antisamoupravnih snaga.

6. Na kraju, smatram da je potrebno reći da je opšte uverenje kako je celokupna periodika oružanih snaga korisna. Često je govoreno da i to uverenje treba proveriti, ali se na tome i ostalo. Ovoga puta moramo u što kraćem roku, najkasnije do kraja ove godine, sprovesti empirijsko istraživanje kojim ćemo proveriti efikasnost i funkcionalnost »Vojnog dela«. Bez objektivnog uvida u to šta čitaoci misle i kako ocenjuju časopis, teško se može voditi celishodna, smišljena uređivačka politika. Samo ćemo na taj način moći da utvrdimo da li nam i koliko teorija zaostaje za praksom. Reč je o ozbiljnoj dilemi, jer mi nismo pouzdano utvrdili ni to da li praksa prihvata ono što joj teorija daje. Zato se moramo zapitati ne zaostaje li i praksa za teorijom?

Ovim bih završio vlastiti osvrt na neke, prema mom mišljenju, značajnije probleme »Vojnog dela« i na njihova moguća rešenja.